

viðmerking

Føroyskir politikkarar ofraðu eitt heilt ættarlið á Mammons altari

»Tað kann gott vera, at økisstjórin hjá Tollefirlitinum í Vágum, hóast viðkomandi átti at vita betur, heldur, at tað at vera tollari er tað sama sum at standa og hyggja í taskurnar hjá ferðafólki. Hetta er bara ein heilt lítil partur av arbeiðinum. Har hongur so ómetaliga nógv annað við, sum flestu fólk ikki kenna nakað til, skrivur Edvard í Skorðini Joensen, sum sjálvur í nítjan ár hevur starvast innan tollgreiðsluna, í »Viðmerking« í dag

Nakað av kjaki hevur tíð seg upp um arbeiðslagið innan tollfirlitið á flogvøllinum.

Sosíalurin hevur í einum tveimum greinum lýst eitt sindur av tí, sum er farið fram har í summar. Men hjá tí, sum ikki kennir málið nærri, er hetta ikki nokur serliga góð lýsing.

Undirritaði hevur í nítjan ár starvast innan tollgreiðsluna. Fyrst á Gjaldstovuni og síðan á tollfirlitinum í Tórshavn, og havi í fleiri av hesum árunum umboðað starvsfólkini í faktelag, og kenni so stutt eitt sindur til tað, sum fram er farið á stovnum hesi árin.

Tað kann ivaleyst falla onkrum fyrri brostið, at ein tænastrumaður soleiðis fer at gera viðmerkingar til hetta málið alment. Men lat tað verða sagt beinanvegin, at eg havi so sanniliga gjørt vart við meg á røttum viðkomandi stað. Og tað, sum nú verður sagt, er fyrri egna rokning.

Hvat var tollfirlitið?

Tollefirlitið sum so varð sett á stovn í Føroyum saman við Heimastýrslógini. Slikt tók sína tíð at byggja upp. Og

satt at siga var ikki tann bygnadur, sum ynskjandi kundi verið, frá byrjan av.

Í 1983 hendi so tað, at yvirlitarnir í Tórshavn legði frá sær vegna aldur, og ein ungur maður varð settur í hansara stað. Samstundis varð tollfirlitið umskipað soleiðis, at yvirlitarnir í Havn gjørdist leiðari fyrri tollfirlitinum fyrri alt landið. Hansara yvirordnaði var stjórin á Gjaldstovuni og seinni Tollstovuni. Byrjað varð miðvist at byggja upp eitt eftirlit, sum varð samskipað á einum stað.

Støðugt og trúliga mentist hetta til tess, at tollfirlitið í Føroyum fekk tað orð á seg, at hetta var eitt tað mest effektiva eftirlit um okkara leiðir. Og úrslitini voru eisini hareftir. Sjálvandi verður ongantíð so, at ikki okkurt kundi verið orðvís. Men fólk vistu av, at eitt eftirlit var, sum virkaði, og upplørd seg hareftir. Og fólkunum damdi at vera til arbeiðis. Motivation og moralur trivust væl. Samskiptið við starvsfelagar í útlondum varð støðugt útbýgt, og kom hetta at gagna bæði teimum og okkum.

Danska fyrimyndin

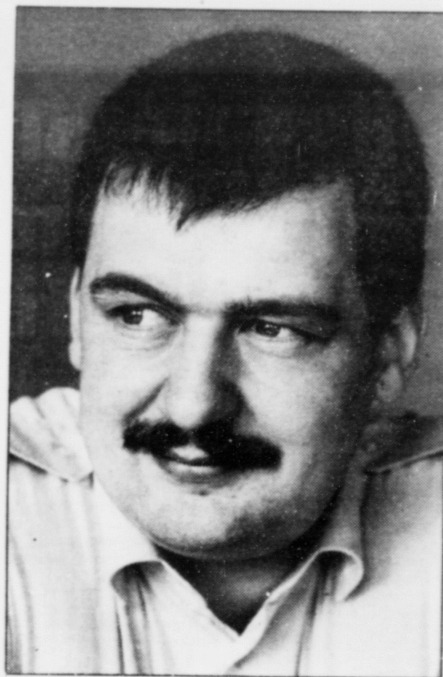
Men so funnu danir uppá, at teir skuldu leggja toll- og skattavald saman, við tí úrsliti, at teirra tollfirlit stígvist er fanað burtur í at kalla einki. Og ikki nokrum at siga: Hetta vóru ikki lagað. Føroyskir politikkarar hava av einhvarjari grund eina mestsum sjúkliga trongd at taka upp eftir dønum. Og – halda fleiri – helst tað, ið vónaligt er. So tað var sjálvsagt, at ta vit skuldu seta á stovn meirvirðisgjald í Føroyum, átti hetta at gerast eftir danskari fyrimynd. Og lopið varð bókstavigla á leistum. Øll tey, sum brúka hava fyrri at vita tað, hvussu hetta varð gjørt. Og úrslitið gjørdist just tað sama sum í Danmark og aðrastaðni í Europa. At Tollfirlitið varð so turrlegt, at einki líkinda arbeiði verður gjørt har um heilt stutta tíð. Eg tori at vága tann pástand, at hesi bæði seinastu landsstyrini, sum sitið hava, í try á fullkomuliga hava klára at forkomið tí tollfirliti, sum øll arini framan undan var bygt upp. Tað hevur á hesum økinum – eisini – verið ferdur ein totalt innantómur »Vi-alene-vide«-politikkur, har hvørki bønir ella hótanir frá teimum, sum veruliga høvdu royndirnar, voru tiknar til eftirtektar. Og úrslitið letur ikki biða eftir sær. Fólk, sum farin eru frá fyrri aldur, verða ikki avloyst. Onkur verður sagdur úr starvi. Við telefaksi úr Tinganesi fingur vagamenn at vita tann 30. juni, at teimum nyttist ikki at møta tann 1. juli! Og onkur annar hevur so valt av egnum ávum at siga seg úr tí arbeiðinum, hann annars var góður við, og setti vónir til, kundi fara at bera frukt.

Tollefirlitið í dag

Tey, sum hava lisið Sosialin seinastu dagarnar, hava varnast, at vesturi í Vágum er eithvørt hent innan tollfirlitið, sum ikki er, sum tað skal. Og søgan er eisini rættaliga væl lýst í einum tveimum greinum. Men tá so økisstjórin kemur og sigur, at tolling in, sum fór fram um ólavssøkuna við teimum skrivstovufólkum, var í lagi, eri eg fullkomuliga ósamdur.

Tað kann gott vera, at økisstjórin, hóast viðkomandi átti at vita betur, heldur, at tað at vera tollari er tað sama sum at standa og hyggja í taskurnar hjá ferðafólki. Hetta er bara ein heilt lítil partur av arbeiðinum. Har hongur so ómetaliga nógv annað við, sum flestu fólk ikki kenna nakað til. Og lat tað vera gjørt pura greitt beinanvegin, at tað eru ikki bara royndir, sum telja í sliki arbeiði. Tú kanst hava allar tær royndir, tú vilt, og kortini vera fullkomuliga óbrúkligur í arbeiðinum. Hevur tú ikki tann rætta andan í sær, ger tað tað sama, um tú so hevur verið har eitt heilt mannaminni. Tú ert óbrúkligur.

Hetta er ikki nakað skrivstovuarbeiði, sum tú bara ruddar saman friggjadag seinnapart, ella tá ólavssøka er, og so tekur upp aftur. Og tað nyttar óluksaliga lítið, tá tú í eini knappari vend sunnumorgun klokkan fyra skalt taka eina avgerð her og nú, at boða frá, at málið ma takast upp á fundi, og svar verður givið seinni. Tú skalt bæði klára at taka avgerðina upp á standandi fot, og greiða oðum fólk frá, at soleiðis er tað bara. Tað nyttar onki at stokka undan og siga, at vit kunnu einki gera nú, men frágreiðing kemur aftan

á summarfrítíðina. Men tað duga ikki øll at skilja. Eg havi verið fyrri, at fólk – fyrri mæst at siggja í ramasta alvara – hava tosað um at stongja Tórshavnar Havn um vikuskiftini, so tollararnir kundu halda fri sum onnur fólk. Og hetta fyrri at sleppa undan, at teir skuldu ganga vakt, fyrri soleiðis at kunna bruka teir optimalt í dagtíðunum til annað arbeiði, sum eisini hevur verið nevnt í onkrari blaðgrein um dagarnar.

Vaktarskipanin varð avtíkin. Men hvussu optimalir menn eru, tá teir hava fleiri yvirtimar enn fastar arbeiðstímar í eini viku, kann einhvør hugsa sær til. Og just hetta, at maðurin hevur arbeiði í vikuvís uti í eitt, er orsök til, at summir leggja fyrri, og aðrir nokta at arbeiða um vikuskiftini. Og alt botnar aftur í reinum og skærum politiskum kleyvaskapi. Tað var smartari at lurta eftir einum dýrum donskum konsulentum enn teimum, sum voru uppvakslin á staðnum at kalla, og veruliga komu við ráðum og vgleiðingum – okeypis – sum høvdu verið so nógv betri fyrri, hvussu so er, tollfirlitið, enn tann vanskapningurin, vit í dag hava.

Ikki bara krónur og oyru

Tað er hendur so stóru skaði á hesum økinum, at fryktandi er fyrri, at hann bótist ikki aftur. Hóast neyðar-róp frá fleiri síðum, tykist einki rina við teir politikkarar, sum ábyrgdina hava. Alt verður gjørt upp í sparingum á fíggarlógini. Men her hava tit so ruddiliga spart tykkum eftir reyv. Tað eru nevniliga ikki øll virði, sum kunnu gerast upp í pengum. Men tað tykjast hesir knokkarnir ikki at skilja.

Fáið so fingrarnar úr einum ávisum staði, og steðgið hesum orskapinum, aðrenn tit faa tann skammblett á tykkum, at tað vóru tit, sum

av alvara gjørdur Føroyar til eitt ránsmannabeli, har allur lortur kann ferðast fritt, tí eingin hevur eftirlit við markinum. Tað er lítil nytta í at rópa upp um frískan og raskan ungdom, sum skal bera landið viðari, tá hann ikki er til. Tit eru væl ávegis at fylla hann við narkotika, vápnum, harðskapi og øðrum tramanskapi. Tað er bara at halda fram at spara, sum tit eru byrjaðir.

Ella er tað veruliga so galíð, at bæði eldur og svávl skal regna av himli, aðrenn tit vakna.

Fáur man takka tykkum tá tit av berum kleyvaskapi hava selt eitt heilt ættarlið í armoð fyrri Mammon.

Edvard í Skorðini Joensen

KOYRIKORT

Privat
sum vinnuligt
– so er tað ...

KOYRISKÚLIN Á ARGJUM

Ring og bið um tíð
12270 / 86680